

Załącznik do U C H W A Ł Y Nr VII/47/ 2011
Rady Gminy Werbkowice
z dnia 25 maja 2011 r.

PLAN ODNOWY MIEJSCOWOŚCI PODHORCE

NA LATA 2011 – 2018

1. Wprowadzenie.....	4
2. Charakterystyka miejscowości.....	7
2.1. Położenie, przynależność administracyjna, powierzchnia, liczba ludności.....	7
2.2. Rys historyczny.....	9
2.2.1. Historia miejscowości Podhorce.....	9
2.2.2. Podhorce w archeologii.....	10
2.2.3. Rys historyczny /szkolnictwo/.....	11
2.2.4. Rys historyczny /obiekty infrastruktury/.....	12
2.2.5. Rys historyczny /obiekty religijne/.....	12
2.3. Struktura przestrzenna miejscowości.....	13
2.4. Opis obszaru o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, sprzyjającego nawiązaniu kontaktów społecznych, ze względu na położenie oraz cechy funkcjonalno-przestrzenne.....	15
3. Inwentaryzacja zasobów.....	16
3.1. Środowisko przyrodnicze.....	16
3.1.1. Walory krajobrazu.....	16
3.1.2. Walory klimatu.....	16
3.1.3. Walory szaty roślinnej.....	17
3.1.4. Fauna.....	17
3.1.5. Gleby.....	17
3.1.6. Cieki Wodne – Rzeka Huczwa.....	18
3.2. Dziedzictwo kulturowe.....	19
3.2.1. Dziedzictwo kulturowe/działalność artystyczno – rzemieślnicza.....	33
3.2.2. Atrakcyjność turystyczna.....	35
3.3. Infrastruktura społeczna.....	36
3.4. Infrastruktura techniczna.....	44
3.5. Gospodarka i rolnictwo.....	48
3.5.1. Gospodarka.....	48
3.5.2. Rolnictwo.....	48
3.6. Kapitał społeczny i ludzki.....	49
3.7. Inne zasoby kulturalne.....	52
3.8. Inne informacje.....	52
4. Analiza SWOT Mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń.....	54
4.1. Mocne strony.....	54
4.2. Słabe strony.....	54
4.3. Szanse dla wsi.....	54
4.4. Zagrożenia dla wsi.....	55
5. Planowane zadania inwestycyjne i przedsięwzięcia aktywizujących społeczność lokalną.....	56
6. Wdrożenie i monitorowanie planu.....	62

1. Wprowadzenie

Rozwój i odnowa obszarów wiejskich stanowi kluczowe wyzwanie dla Polski w okresie integracji z Unią Europejską. Zasadniczym celem jest wzmocnienie działań służących zmniejszaniu dysproporcji i różnic w poziomie rozwoju obszarów wiejskich w stosunku do terenów miejskich. Plan Odnowy Miejscowości jest jednym z najważniejszych elementów odnowy wsi, jej rozwoju oraz poprawy warunków pracy i życia mieszkańców. Sporządzenie i uchwalenie takiego dokumentu stanowi niezbędny warunek przy aplikowaniu o środki finansowe w ramach „Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007 – 2013” działanie „Odnowa i rozwój wsi”. Celem działania „Odnowa i rozwój wsi” jest poprawa jakości życia na obszarach wiejskich poprzez zaspokojenie potrzeb społecznych i kulturalnych mieszkańców wsi oraz promowanie obszarów wiejskich. Działanie umożliwi rozwój tożsamości społeczności wiejskiej, zachowanie dziedzictwa kulturowego i specyfiki obszarów wiejskich oraz wpłynie na wzrost ich atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej. w ramach działania pomocą finansową zostaną objęte projekty dotyczące:

- budowy, przebudowy, remontu lub wyposażenia obiektów:
 - a. pełniących funkcje publiczne, społeczno–kulturalne, rekreacyjne i sportowe;
 - b. służących promocji obszarów wiejskich, w tym propagowaniu i zachowaniu dziedzictwa historycznego, tradycji, sztuki oraz kultury;
- kształtowania obszaru przestrzeni publicznej;
- budowy, remontu lub przebudowy infrastruktury związanej z rozwojem funkcji turystycznych, sportowych lub społeczno–kulturalnych;
- zakupu obiektów charakterystycznych dla tradycji budownictwa w danym regionie, w tym budynków będących zabytkami, z przeznaczeniem na cele publiczne;
- odnawiania, eksponowania lub konserwacji lokalnych pomników historycznych, budynków będących zabytkami lub miejsc pamięci;
- kultywowania tradycji społeczności lokalnej oraz tradycyjnych zawodów.

Uwarunkowania Planu Odnowy Miejscowości polegają na tym, że ma on zdecentralizowany, lokalny charakter, obejmuje ograniczony teren jednej miejscowości i przygotowywany jest (przy udziale przedstawicieli gminy) z inicjatywy i przez mieszkańców miejscowości. Specyfika planu polega na tym, że jest on ukierunkowany na zagadnienia cywilizacyjno – kulturowe, koncentruje się na prostych, lokalnych przedsięwzięciach, które prowadzić mają do poprawy standardu i jakości życia mieszkańców. Ma mniej progospodarczy, a bardziej pro-społeczny i pro-kulturowy charakter. Dzięki temu może stanowić doskonale uzupełnienie strategii rozwoju całej gminy, która zazwyczaj koncentruje się na zagadnieniach infrastrukturalnych i gospodarczych.

Celem planu jest podtrzymanie lub odtworzenie atrakcyjności wsi jako miejsca zamieszkania i zaplanowanie oraz przeprowadzenie tego w sposób dostępny, oczekiwany i popierany oraz wykonalny dla lokalnej społeczności. Jest to szczególnie ważne w dzisiejszej sytuacji, gdy miasta oferują konkurencyjną alternatywę zamieszkania, a rolnictwo traci swą atrakcyjność jako źródło utrzymania, co prowadzi m.in. do migracji młodych ludzi, szczególnie tych lepiej wykształconych ze wsi do miasta.

Idea odnowy wsi wyrasta z przekonania, że odnowiona, doinwestowana i ożywiona kulturowo wieś odzyska swoją atrakcyjność jako miejsce zamieszkania, zapewni swoim mieszkańcom godziwy standard i jakość życia oraz zdoła zatrzymać młodzież na miejscu. Nie jako „mini-miasto”, wysoko zurbanizowana i konkurująca z ośrodkami miejskimi bogactwem oferty, ale właśnie jako „nowa wieś”, nowoczesna, lecz ceniąca i zachowująca swój wiejski charakter i kulturową specyfikę.

Plan Odnowy ma więc charakter „planu małych kroków”, ale w kierunku wielkich celów. Małych kroków, które podejmowane przez mieszkańców przy finansowym i organizacyjnym wsparciu gminy doprowadzić mają do trwałej poprawy miejscowych warunków życia.

Korzyści wynikające z posiadania Planu Odnowy Miejscowości: plan umożliwia efektywne gospodarowanie zasobami takimi jak środowisko, ludzie, infrastruktura i środki finansowe;

- zapisanie tego procesu w formie dokumentu umożliwia stałą ocenę postępów i korygowanie
- błędów przez wszystkich członków społeczności lokalnej;
- dokument umożliwia zaangażowanie władz lokalnych oraz mieszkańców w planowanie swojej przyszłości;
- uwzględnienie różnych opinii, pomysłów i koncepcji często wymaga porozumienia. Osiągnięte porozumienie, na drodze otwartej dyskusji, pozwala na wypracowanie strategii, z którą będzie identyfikowała się społeczność lokalna;
- tworzenie Planu Odnowy sprzyja realistycznej ocenie mocnych i słabych stron miejscowości, a przez to przyjrzenie się możliwościom oraz potencjalnym problemom, które mogą się pojawić w przyszłości. W ten sposób można uniknąć wielu trudności.

Plan Odnowy Miejscowości Podhorce obejmuje swoim zasięgiem obszar tej miejscowości. Niniejsze opracowanie zawiera charakterystykę miejscowości, inwentaryzację zasobów służącą ujęciu stanu rzeczywistego, analizę SWOT, czyli mocne i słabe strony miejscowości, planowane kierunki rozwoju, przedsięwzięcia wraz z szacunkowym kosztorysem i harmonogramem działań.

Plan Odnowy Miejscowości Podhorce to dokument, który określa strategię działań w sferze społeczno-gospodarczej na lata 2011 – 2018. Niniejszy plan jest planem otwartym

stwarzającym możliwość aktualizacji w zależności od potrzeb społecznych i uwarunkowań finansowych. Oznacza to, że mogą być dopisywane nowe zadania, a także to, że może zmienić się kolejność ich realizacji w zależności od uruchomienia i dostępu do funduszy UE.

Projekt wprowadzonych do planu zadań powstał w oparciu o wytyczne środowiska lokalnego i konsultacje społeczne. Podstawą tworzenia Planu Odnowy Miejscowości Podhorce jest zdanie sobie sprawy z lokalnych zasobów i potencjałów, zmobilizowanie ich, zainwestowanie w rozwój i stworzenie systemu działań partnerskich tak, aby uzyskać efekt przyrastania inicjatyw i kumulowania się ich skutków.

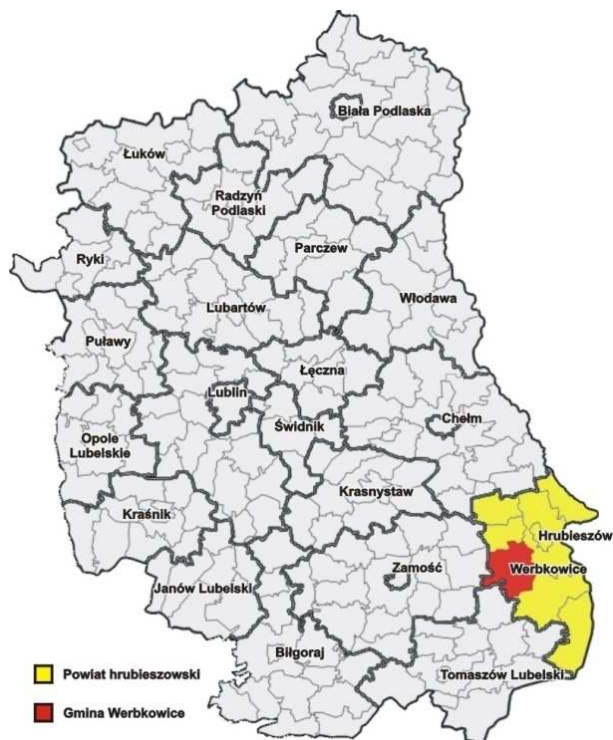
2. Charakterystyka miejscowości

2.1. Położenie, przynależność administracyjna, powierzchnia, liczba ludności

Miejscowość Podhorce położona jest w południowo – wschodniej części województwa lubelskiego, w powiecie hrubieszowskim, w północno - wschodniej części Gminy Werbkowice, nad rzeką Huczwą w obrębie Kotliny Hrubieszowskiej. Gmina Werbkowice leży w północno-wschodniej części Kotliny Hrubieszowskiej, która wchodzi w skład Wyżyny Zachodnio-Wołyńskiej oraz w niewielkiej części (część północno – zachodnia) w obszarze Działów Grabowieckich, wchodzących w skład Wyżyny Lubelskiej. Według regionalizacji fizyczno-geograficznej położona jest w obrębie następujących jednostek:

- Wyżyna Wołyńsko-Podolska,
- Wyżyna Zachodnio-Wołyńska,
- Kotlina Hrubieszowska,
- Wyżyna Wschodniomałopolska,
- Wyżyna Lubelska,
- Działy Grabowieckie.

Podhorce leżą w odległości 12,1 km od miasta powiatowego Hrubieszowa, w sąsiedztwie z miejscowościami: Wilków, Bogucice, Leopoldów.

Rys. 1. Gmina Werbkowice na tle województwa lubelskiego i powiatu hrubieszowskiego

Mapa Gminy Werbkowice

Rys. 2. Miejscowość Podhorce na tle gminy Werbkowice

Rys.3. Podhorce z lotu ptaka

Powierzchnia gminy Werbkowice zajmuje 18,826 ha (miejscowość Podhorce 919,3176 ha), w tym użytki rolne stanowią 828,67 ha, natomiast lasy 92,52 ha. Gminę Werbkowice tworzy 28 sołectw, w tym sołectwo Podhorce. Jest ona gminą rolniczo – przemysłową z nastawieniem na przemysł rolno – spożywczy.

Gminę Werbkowice na koniec 2010 roku zamieszkiwało 10 405 osoby, w tym 5 138 mężczyzn i 5 267 kobiet (15,21 % populacji powiatu hrubieszowskiego). Miejscowość Podhorce pod względem demograficznym plasuje się na 5 miejscu w gminie Werbkowice z liczbą ludności 438 osoby (stan na dzień 31.12.2010 r.) w strukturze wielkościowej sołectw na terenie Gminy Werbkowice wpisuje się w grupę sołectw dużych – powyżej 200 – 18 miejscowości (w tym Podhorce).

Wiek	Kobiety	Mężczyźni	Razem
DO 18 LAT	48	51	99
19-60 LAT	150	172	322
POW. 60 LAT	11	6	17
OGÓŁEM	209	229	438

2.2. Rys historyczny

2.2.1. Historia miejscowości Podhorce

Po raz pierwszy miejscowość notowana jest w źródłach w roku 1449, kiedy występował Jakub Dusza z Podlodowa i Podhorzec, wojski horodelski. Wzmianki o nim pojawiały się w dokumentach do 1484 roku. Współwłaścicielami wsi w roku 1473 byli także: Maciej Dusza i Wacław Dusza. Rejestr poborowy z roku 1472 wskazywał w Podhorcach 6 łąnów użytków gruntowych, młyn o 2 kołach oraz dwie karczmy. Wówczas wieś należała do powiatu horodelskiego i województwa bełskiego. Podhorce należały wówczas do najbogatszych miejscowości w okolicy. Jakub Podlodowski wymieniany był jeszcze jako właściciel w roku 1473, kiedy kupił od Andruszki Mateckiego i Waśki Skoruty wieś Bogucice. Następny znany właściciel Łazarz Gózdź, był dziedzicem Gozdowa, Podhorzec, Gdeszyna i Cześnik, choć nie gospodarzył tu osobiście, a swoje dobra wydzierżawił w roku 1557 na 6 lat swemu wujowi, Janowi Strzechowskiemu, żonatemu z Reginą Bydłowską. W roku 1578 Podhorce należały do Goździa (zapewne Jana), który zapłacił podatek z 8 łąnów użytków, 8 zagrodników z ziemią, 6 komorników, 1 szewca i 1 kuśnierza. Jan zmarł w 1589 roku pozostawiając małoletnie dzieci: Jana, Daniela, Annę i Katarzynę. W latach 1589-1604 dobrami Goździoń zarządzał Paweł Orzechowski. W 1604 roku dobra przejął Jan Gózdź, a następnie jego syn Stanisław. W 2 połowie XVII wieku zmieniły się stosunki własnościowe

dóbr. Zapewne po Goździach wieś przejął Stefan Stanisław Czarniecki (zm. 1703), pisarz polny koronny, żonaty z Katarzyną Koniuską, który w 1680 roku zapisał dominikanom hrubieszowskim 3000 złp i ubezpieczył je na dobrach Podhorzec. Był on jeszcze właścicielem wsi około 1700 roku. Można się domyślać, że córka Stefana Stanisława Czarnieckiego - Zofia Aniela, wychodząc za mąż za Michała Potockiego, wojewodę wołyńskiego, wniosła mu Podhorce w posagu. W 1717 roku Podhorce wraz z Nowosiólkami, Moniatyczami, Mojsławcami, Rogowem, Świdnikami i Trzeszczanami należały do Michała Potockiego. Zapewne po nim wieś dziedziczył syn Feliks, kasztelan słoński, żonaty z Marią Daniłowicz, notowany właścicielem w 1757 roku. W 1773 roku Podhorce były w posiadaniu Teresy Potockiej, ale wkrótce trafiły w ręce Wydźgów. W 1804 roku od Ludwika z Wydźgów Świeżawskiej, a w 1808 roku od Marty z Wydźgów Wilczopolskiej Podhorce i Nielede w kupił Ignacy Restytut Bukowski, żonaty z Ewą z Niezabitowskich, po pierwszym mężu Zieleniewską. Po śmierci Ignacego w 1814 roku dobra objęła żona, która zmarła w 1827 roku. Wówczas wieś otrzymali w spadku dzieci: Ewa z Bukowskich, po pierwszym mężu Komorowska, po drugim Kęszycka i Tekla z Bukowskich Grabowska, żona Józefa. Od tych ostatnich w 1828 roku za 118 tys. złp dobra kupił Dominik Boczarski, ale po roku sprzedał je Alojzemu Poletyle. Drugą część majątku po Ewie Keszycyckiej odziedziczył syn z pierwszego małżeństwa Ludwik Komorowski, który w 1835 roku przekazał je swemu synowi Stefanowi. Ten ostatni odsprzedał majątek w roku następnym Alojzemu Poletyle. W 1854 roku córka Alojzego Alojza wyszła za mąż za Tytusa Wojciechowskiego i wniosła mu dobra w wianie. Z kolei ich córka Teresa Joanna Maria wyszła w 1871 roku za mąż za Marcelego [Marcelina] Wydźgę z Wożuczyna i objęli w posiadanie dobra Podhorce. W 1902 roku majątek po rodzicach otrzymał syn Tomasz i użytkował go w części do II wojny światowej. Podczas I wojny światowej od 3 lipca do 7 sierpnia 1915 roku trwały w pobliżu wsi walki wojsk rosyjskich z austriackimi. Dokładny przebieg walk nie jest znany. Polegli wówczas żołnierze zostali pochowani we wspólnej mogile w Podhorcach. Na założonym tam cmentarzu istnieje 9 mogił zbiorowych i 39 indywidualne. W okresie międzywojennym wieś należała do gminy Werbkowice. W 1921 roku liczyła 132 domy i 794 mieszkańców, w tym 12 Żydów i 685 Ukraińców. Część wsi o pow. 556 ha posiadał Józef Wydźga, a część Stanisław Sękowski. W roku 1938 wieś liczyła 165 domów. W 2001 roku Podhorce liczyły 120 domów i 486 mieszkańców, a pod koniec 2006 roku 454 mieszkańców.

2.2.2. Podhorce w archeologii

W wyniku badań powierzchniowych prowadzonych w ramach Archeologicznego Zdjęcia Polski (AZP) na terenie miejscowości odkryto 57 stanowisk (punktów osadniczych).

Najstarsze ślady osadnictwa sięgają początków neolitu i związane są z kulturą ceramiki wstęgowej rytej (5500-5200 r. p. Chr.). Podczas badań wykopaliskowych przeprowadzonych w 1982 roku odkryto tu pozostałości osady tej kultury w postaci dwu jam gospodarczych oraz fragmentów ceramiki i narzędzi krzemiennych. Następne zabytki związane są z kulturą lubelsko-wołyńską (4700-3400 r. p. Chr.), a zaliczono do niej obok fragmentów ceramiki również odłupki i drapacz krzemienny. Liczne materiały łączyć można z kulturą pucharów lejkowatych (4200-2900 r. p. Chr.), reprezentowane są one głównie przez ceramikę, w mniejszym stopniu również przez materiał krzemienny. Część materiału pozyskanego w trakcie badań powierzchniowych datowana jest ogólnie na neolit. Dalsze osadnictwo rozwijało się tutaj we wczesnej epoce brązu. Zarejestrowano tu ceramikę charakterystyczną zarówno dla kultury mierzanowickiej (2300-1600 r. p. Chr.) jak i strzyżowskiej. Na terenie miejscowości odkryto także dość liczny materiał ceramiczny kultury trzcinieckiej (1600-1200 r. p. Chr.) oraz łużyckiej (1200-400 r. p. Chr.). Kolejne ślady osadnictwa pochodzą z młodszego okresu przedrzymskiego i związane są z grupą czerniczyńską (200 r. p. Chr.-pocz. n.e). Fragmenty naczyń glinianych tej grupy zarejestrowano na 8 stanowiskach. Licznie też występują zabytki z okresu rzymskiego, a część z nich została precyzyjniej zaliczona do grupy masłomęckiej (III – pocz. V w.). Najwięcej odkrytych zabytków datowanych jest na okres wczesnośredniowieczny, a osady z tego okresu pojawiły się przed X wiekiem, choć większość pochodzi zapewne z XII-XIII wieku.

2.2.3. Rys historyczny /szkolnictwo/

Zapewne pod koniec XIX lub na początku XX wieku powstała we wsi szkoła rosyjska. W 1914 roku uczył tutaj Jan [Iwan] Czeremis. Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości istniała we wsi szkoła polska. W okresie międzywojennym uczyli w niej m. in. Waleria Szczepańska, Antoni Jabłoński i Eugenia Dąbrowska. W 1947 roku wznowiono naukę w szkole, która mieściła się w starym budynku drewnianym, a w latach 1973-1980 w pomieszczeniach Straży Pożarnej. Wieloletnim kierownikiem szkoły był Wawrzyniec Rudyk. Trudne warunki nauki zmusiły mieszkańców do budowy szkoły. Inwestycję tę prowadzono w latach 1974-1980. W tym czasie, bo od roku 1974 obniżono stopień organizacyjny szkoły do 3-klasowej. Dopiero w 1980 roku gdy oddano do użytku murowaną szkołę piętrową podwyższono jej stopień do 8-klasowej. Wówczas dyrektorem szkoły został Tadeusz Mazurek, a w 1990 roku funkcję tę przez rok pełniła Krystyna Mazurek. W 1991 roku dyrektorką szkoły została Irena Rogal i kierowała nią do 1994 roku. Po niej obowiązki przejął Grzegorz Mucha, który po kilku latach ze względów zdrowotnych zrezygnował z tej funkcji. Jego następczynią w 1998 roku została Grażyna Drozd, a od 1999 roku dyrektorką szkoły jest Małgorzata Wojturska.

Rys. 4. Drewniana szkoła w Podhorcach 1947 r.

2.2.4. Rys historyczny /obiekty infrastruktury/

- 1531 – istniał młyn o 1 kole;
- 2 poł. XIX w. - istniały dwa młyny wodne i gorzelnia,
- 1957 – 1961 - istniała we wsi cegielnia „Nowa Wieś”, którą założyło i prowadziło 6 osób, kierownikiem był Józef Szyport z Werbkowic;
- 1969 – budowa klubu – kawiarni i punktu skupu mleka;
- lata 60 - te - założono we wsi Kółko Rolnicze, a jednym z prezesów w 1970 roku był Teofil Chodorowski.

2.2.5. Rys historyczny /obiekty religijne/

- 1531 - wieś należała do parafii łańskiejskiej w Trzeszczanach, w tym czasie we wsi również mieściła się cerkiew;
- 1641 – Stanisław Gózdź dokumentem ufundował i wyposażył klasztor prawosławny p.w. Narodzenia Matki Boskiej, a ihumenem (przełożonym samodzielnego klasztoru) został wtedy Pafnucjusz Oborowiecki;
- 1685 -dwaj przebywający we wsi mnisi, Józef Sozakiewicz i Jow Zubik, podporządkowali się zwierzchnictwu unickiego biskupa Jakuba Suszy;
- 1749 - Stanisław Gózdź ufundował we wsi nową, drewnianą cerkiew p.w. Przemienienia Pańskiego, która przetrwała do lat 50-tych XX wieku;
- 1824 – 1849 - proboszczem parafii był Antoni Lebedyński [Starszy];

- 1827 - wieś należała do parafii Hrubieszów;
- 1840 - w skład unickiej parafii wchodziły: Podhorce, Gozdów i Wilków;
- 1851 – 1875 - proboszczem parafii był Antoni Lebedyński [Młodszy];
- 1872 - parafia unicka liczyła 1076 wiernych;
- 1879 - proboszczem parafii był Józef Baczyński;
- 1928 – 1929 – duchownym prawosławnym był Konstanty Fedorowicz;
- 1945 – cerkiew ufundowana przez Stanisława Goździa w 1749 roku, została poświęcona na kościół katolicki, który był kościołkiem filialnym parafii Werbkowice;
- 1951 - świątynia spłonęła od uderzenia pioruna;
- 1953 – 1957 - wybudowano nowy, drewniany kościółek, o wymiarach 16,91 x 6,05 m;
- 22 XII 1957 - kościółek p.w. św. Stanisława Biskupa został poświęcony;
- 1998 - kościółek jako filialny włączono do parafii w Gozdowie.

2.3. Struktura przestrzenna miejscowości

Tereny wsi Podhorce przynależą, tak jak cała gmina, do makroregionu pod nazwą Zamojszczyzna i to z jej, burzliwą historią jest związany układ przestrzenny miejscowości. Zniszczenia wojenne, przesiedlenia, eksterminacja ludności polskiej ze strony okupanta niemieckiego, a także nieustające walki ludności polskiej z ukraińską, nacjonalizacja w okresie powojennym sprawiły, że wieś po części straciła swój „kresowy” charakter. Wiele charakterystycznych zabudowań uległo nieodwracalnym zniszczeniom, a na ich miejsce powstał nieład urbanistyczny. Występuje typ siedlisk z zabudową wolno stojącą wokół podwórza określonego zazwyczaj w prostokąt, zwrócony szczytem do drogi przez wieś, niezależnie czy ustawienie domu mieszkalnego jest szczytowe czy kalenicowe. Oba rozwiązania występują w Podhorcach z przewagą ustawienia kalenicowego i z przysunięciem domu mieszkalnego do drogi. Większość budynków powstałych w II połowie XX w. charakteryzuje się budową jednokondygnacyjną wykonaną przeważnie z popularnego pustaka, z elewacją tynkową o dwuspadowych dachach i niskim kącie nachylenia, krytych przeważnie eternitem, blachą. Budynki gospodarcze wolno stojące, ustawione kalenicowo, wokół prostokątnego podwórza. Domy mieszkalne mają różne gabaryty. W nielicznych przypadkach łączone są z zabudową inwentarską, na którą składa się kilka oddzielnych budynków gospodarskich ustawionych w czworobok wokół podwórza, najczęściej ze stodołą na tylnym, krótszym boku działki. Brak jest pełnych zagród z zabytkową zabudową drewnianą charakteryzującą się poszyciem dachowym zwanym "strzechą", występuje tylko kilka pojedynczych domów z przełomu XIX i XX w., pokrytych strzechą lub drewnianą dachówką, parterowych z małymi, z zasady 4 otworami okiennymi, 2 izbowymi o konstrukcji

budowlanej drewnianej bądź trzciniowo–glinianej. Bardzo charakterystyczne jest także wznoszenie przy skromnych drewnianych domach okazałych, nowszych, murowanych stodół, usytuowanych na tyłach siedlisk. Podwórka otaczane są zazwyczaj płotami siatkowymi bądź drewnianymi sztachetowymi, które coraz częściej wypierane są przez te pierwsze.

Na obszarze gminy brak jest charakterystycznego budownictwa wiejskiego, które jeszcze do niedawna dominowało na omawianym terenie. Ostatnie kilkanaście lat przyniosło wyparcie drewnianej architektury ludowej, na rzecz murowanych, bezstylowych domów.

Pomimo występującej dysharmonii budowlanej związanej czy to z zawirowaniami historycznymi, czy też z panującym nieskalanym stylem budownictwa nowożytnego wieś zachowała swój układ przestrzenny oparty na planie wielokątnej ulicówki, pomimo ubytków w zabudowie i wprowadzenia współczesnych, dysharmonizujących budynków.

Wieś zlokalizowana jest w pobliżu rzeki Huczwy stanowiącej jedną z ciekawszych atrakcji turystycznych nie tylko gminy, ale i powiatu. Obręb miejscowości charakteryzuje się urozmaiconą rzeźbą terenu. Z rzeką, a konkretnie z jej biegiem powiązana jest dominanta przestrzenna miejscowości (dominanta płaska), której układ przestrzenny można określić jako „wiele-liniowy”. Widoczne jest nasilenie zabudowy w okolicach, świetlicy wiejskiej, szkoły, dawnego budynku dawnej gorzelnii – będące wyznacznikiem dominanty przestrzennej wysokościowej, przy której spotykają się ciągi komunikacyjne (drogi powiatowe 3415 L i 3416 L). Przy świetlicy w jej sąsiedztwie ulokowany jest sklep spożywczo – przemysłowy, a także przystanek komunikacji publicznej. Opis obiektów dominanty przestrzennej tj. świetlicy znajduje się w rozdziale 3.3 – "INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA".

2.4. Opis obszaru o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, sprzyjającego nawiązaniu kontaktów społecznych, ze względu na położenie oraz cechy funkcjonalno-przestrzenne

Obszar zlokalizowany jest w centrum Podhorzec, u zbiegu 2 głównych dróg przebiegających przez miejscowość – tj. pomiędzy drogą powiatową nr 3415L oraz drogą gminną nr 111277L. W obrębie wskazanego obszaru znajdują się najważniejsze punkty w miejscowości o znaczeniu edukacyjnym, kulturowym, rekreacyjnym oraz handlowym. Zalicza się do nich szkołę, świetlicę-remizę, sklep spożywczo-przemysłowy oraz boisko sportowe. Wymienione obiekty położone są po prawej i lewej stronie drogi nr 3415L. Świetlica-remiza leży przy wspomnianym skrzyżowaniu. Przy niej, z prawej strony znajduje się szkoła oddalona o kilkanaście metrów. Sklep spożywczo-przemysłowy położony jest ok. 60 m za świetlicą w kierunku Wilkowa, za świetlicą ulokowane jest także boisko sportowe. Przedstawiony powyżej obszar ze względu na położenie oraz cechy funkcjonalno-przestrzenne pełni rolę centrum, czyli obszaru o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, sprzyjającego nawiązaniu kontaktów społecznych.

Niestety jak wynika z analizy przedstawionej w powyższym dokumencie teren ten wymaga niezbędnej interwencji naprawczej. W pierwszej kolejności dotyczyć ona będzie remontu świetlicy-remizy, w przyszłości niezbędna jest także rozbudowa przyległego do niej terenu /zagospodarowanie terenu pod "park", modernizacja infrastruktury sportowej, ulepszenie oświetlenia ulicznego, budowa parkingu, placu zabaw/. Niezbędne i konieczne jest ich przystosowanie do obecnych potrzeb infrastruktury technicznej a także wymagań funkcjonalnych. Odnowa budynku świetlicy wytworzy zorganizowaną przestrzeń wspólną dla mieszkańców i przyjezdnych gości. Uzupełni ofertę miejscowości, tworząc infrastrukturę nie tylko dla dzieci i ich rodziców, ale osób starszych oraz niepełnosprawnych. Będzie to też miejsce wytchnienia dla turystów korzystających z atrakcji turystycznych na terenie miejscowości jak i całej gminy. Funkcjonalność świetlicy, jej przystosowanie do pełnienia swoich zadań kładzie także potrzebę działań poprawczych, tak aby mieszkańcy, goście w tym turyści odwiedzający miejscowość mogli spotykać się na imprezach społeczno-kulturalnych integrujących społeczność. Przedsięwzięcie zapoczątkuje realizację wspólnych działań mieszkańców na rzecz poprawy warunków i jakości życia na wsi.

dostępność obszaru:

-dostępność mobilna: droga nr 3415L, 3416L oraz nr 111277L; przystanki autobusowe po obu stronach drogi powiatowej 3416L;

-dostępność piesza: brak ciągów pieszych wzdłuż drogi, wykorzystywane są pobocza.

Wizualizacja obszaru o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, sprzyjającego nawiązaniu kontaktów społecznych, ze względu na położenie oraz cechy funkcjonalno-przestrzenne - ujęcie z lotu ptaka

Dane i potrzeby zamieszczone w opisie uzupełnione są innymi zapisami ww. dokumencie m.in. w pozycji "Struktura przestrzenna miejscowości", "Obiekty i tereny" oraz "Planowane zadania inwestycyjne i przedsięwzięcia aktywizujących społeczność lokalną", stanowiąc komplementarną całość opisu miejscowości, jej charakterystyki i potrzeb.

3. Inwentaryzacja zasobów

3.1. Środowisko przyrodnicze

3.1.1. Walory krajobrazu

Podhorce położone są w południowo – wschodniej części województwa lubelskiego. Większa część zabudowań Podhorzec położona jest w dolinie Huczwy. Podhorce otaczają łąki oraz tereny podmokłe poprzecinane siecią rowów, urozmaicone roślinnością drzewiastą, bogatą gamą gatunków traw i ziół. Wieś od strony zachodniej graniczy z lasem.

3.1.2. Walory klimatu

Główne cechy klimatu dla rejonu Podhorce to:

- klimat z przewagą wpływów kontynentalnych;

- zimy długie i chłodne;
- lata ciepłe;
- przeważają wiatry z sektora zachodniego i południowo – zachodniego.

Położenie miejscowości w dolinie powoduje że amplitudy zjawisk pogodowych są złagodzone, przez co warunki klimatu są korzystne.

3.1.3. Walory szaty roślinnej

Najwyższy udział użytków zielonych na terenie Gminy Werbkowice występuje w Turkowicach, Wronowicach i Podhorcach. Jest to obszar o znikomym uprzemysłowieniu, a nawet w ogóle nie występującym, dlatego, też stanowi enklawę roślinności zbliżonej do stanu naturalnego. Priorytetowe znaczenie ma wyjątkowe bogactwo florystyczne i zróżnicowanie zbiorowisk roślinnych oraz duży stopień naturalności siedlisk. Na zmienny krajobraz wpływają pola uprawne i użytki zielone poprzecinane rowami melioracyjnymi, występowanie małych skupisk drzewnych i zakrzaceń.

3.1.4. Fauna

Przyległe do Podhorzec stosunkowo mało przekształcone środowisko naturalne jest bogate w różnego rodzaju zwierzęta łowne takie jak: sarny, zające, dziki oraz bobry, lisy, borsuki, łasice. Okoliczne łąki i pobliska rzeka stanowią ostoję ptaków wodnych takich jak: łabędzie, perkozy, dzikie kaczki, rybitwy oraz czajki, kilka rodzin bociana białego, bażanty, kuropatwy oraz inne gatunki.

3.1.5. Gleby

Teren Gminy Werbkowice należy do obszarów o najlepszych warunkach glebowych w Województwie Lubelskim i jednego z najlepszych na terenie Polski. Jest to efektem występowania tu czarnoziemów, ale także innych doskonałych pod względem rolniczym gleb takich jak rędziny, gleby brunatne wytworzone na lessach i inne.

Gleby tu występujące posiadają doskonałe warunki fizykochemiczne, tj. niewielki udział gleb kwaśnych i bardzo kwaśnych w ogólnym obszarze użytków rolnych poniżej 40 %. Gleby kwaśne należy poddać procesowi wapnowania, w celu poprawy właściwości fizykochemicznych, chemicznych i fizycznych, wzrostu plonów roślin uprawnych i poprawy ich jakości.

Gleby gminy cechują się niewielkim udziałem użytków rolnych o bardzo niskiej i niskiej zasobności w przyswajalny fosfor (poniżej 40 %), potas (poniżej 40 %) i magnez, (poniżej 20 %).

Prowadzone wzdłuż trasy drogi krajowej 74 (Kielce – Zamość – Hrubieszów – Zosin) badania gleb wykazują, że udział elementów z grupy tzw. metali ciężkich wykazuje zerowy stopień zanieczyszczenia rozumiany jako zawartość naturalna.

3.1.6. Cieki Wodne – Rzeka Huczwa

Ważnym elementem dla rozwoju środowiska przyrodniczego na terenie sołectwa Podhorce jak i tym bardziej gminy, czy powiatu jest rzeka Huczwa przepływająca przez Podhorce. Większa część powiatu hrubieszowskiego odwadniana jest przez Huczwę. Powierzchnia jej dorzecza wynosi 1394,3 km². W Podhorcach rzeka Huczwa nie jest uregulowana.

Korytarz ekologiczny biegnący wzdłuż doliny rzeki Huczwy, na którym zachowany został naturalny krajobraz doliny, terenami łąkowymi i bagiennymi. Na terenie korytarza nie mogą być lokalizowane obiekty mogące zagrażać środowisku naturalnemu tj.: zakłady przemysłowe, obiekty rolnicze, obiekty gospodarcze. Wskazane jest natomiast lokalizowanie ścieżek pieszych i rowerowych, realizowanych w taki sposób, aby nie został naruszony naturalny układ zadrzewień, łąk oraz pól uprawnych.

Znaczenie gospodarcze rzeki dla celów rolniczych jest duże, nie mniejsze jest znaczenie sportowo–turystyczne, sanitarne itd. Huczwa dostarcza wody dla zakładów przemysłowych, do niej doprowadzone są ścieki tych zakładów. Ludność miejscowości leżących nad Huczwą pobiera z niej wodę.

Na terenie gminy Werbkowice widoczny jest brak wykorzystania potencjału sportowo–rekreacyjnego i stricte turystycznego rzeki Huczwy i terenów bezpośrednio do niej przyległych o bardzo dużej powierzchni. W samej miejscowości Podhorce jak i na terenie Gminy Werbkowice brakuje infrastruktury około rzecznej. Instytucje prowadzące działalność rekreacyjno–sportową, czy też osoby fizyczne prowadzące działalność agroturystyczną, nie wykorzystują potencjału rzeki, która w znaczący sposób stworzyłaby możliwość rozwoju sektora rekreacyjno–sportowego oraz uzyskania większych dochodów zarówno dla miejscowości Podhorce jak i całej gminy.

Rys. 5. Rzeka Huczwa

Rys. 6. Rzeka Huczwa

3.2. Dziedzictwo kulturowe

Obiekty Religijne

Na terenie miejscowości znajduje się 6 krzyży przydrożnych: trzy metalowe i dwa drewniane z 2 poł. XX wieku oraz jeden konstrukcji murowanej z początku XX wieku. Na placu kościelnym znajduje się krzyż drewniany i metalowy oraz drewniana kapliczka z drugiej

poł. XX wieku. Wszystkie te obiekty są szczególnym miejscem kultu wiary chrześcijańskiej. Przy krzyżach corocznie w miesiącu maju odbywają się spotkania modlitewne zwane "majówkami", oraz poświęcenie pól.

Rys. 7. Przydrożny krzyż drewniany „Pamiętka wizyty Papieża Jana Pawła II” 16 VI 1983 roku

Rys. 8. Przydrożny krzyż

Na terenie miejscowości Podhorce znajduje się krzyż postawiony z wdzięczności za ocalenie w 1902 roku. Nieznany jest fundator, ale jego niezwykłość tkwi w tym, że jest to krzyż prawosławny jedyny tego typu ślad bytności ludności wyznania grekokatolickiego. Ten krzyż to również dowód wielkiej tolerancji i szacunku obecnych mieszkańców, którzy nie zniszczyli obiektu, traktując go jako zabytek i błogosławione miejsce. Pozostawienie w nienaruszonym stanie tego obiektu to dowód szacunku Polaków do religii, do Boga, do ludzi, do świętków, które błogosławią łanom bez względu kto je zbudował.

Rys. 9. Krzyż graniczny z 1960 roku symbol przyjaznego sąsiedztwa wsi Wilków – Podhorce

Rys. 10. Krzyż postawiony z wdzięczności za ocalenie 31. V. 1902 roku

Rys.1 1. Krzyż przydrożny

Rys. 12. Krzyż przydrożny „Jezu błogostaw ojczyznę naszą” 16 VI 1983 rok

Na placu kościelnym znajduje się drewniany krzyż z końca XX wieku. Na krzyżu znajdują się dwie tabliczki upamiętniające wyjątkowe wydarzenia w parafii. Na pierwszej widnieje inskrypcja: „Pamiętka jubileuszowych misji św. przeprowadzonych przez ks. kan. Aleksandra Bacę misjonarza diecezjalnego Podchorce 5 – 12 XI 2000”, na drugiej zaś: „Pamiętka parafialnych misji św. przeprowadzonych przez oo. bernardynów z Hrubieszowa Podchorce 30 V – 6 VI 2010”

Rys. 13. Drewniany krzyż na placu kościelnym „Z Jezusem w trzecie tysiąclecie”

Na placu kościelnym w zaciszu utworzonym ze świerków stoi metalowy krzyż z 2 poł. XX wieku, pamiątka misji św. z 5 XII 1982 roku. Na krzyżu znajduje się również tabliczka z inskrypcją „Pamiątka misji św. 23 – 25 VI 1997”

Rys. 14. Metalowy Krzyż na placu kościelnym „Pamiątka misji św. serce Jezusa 5 XII 1982”

Wybudowana w 2008 roku na cmentarzu kościelnym drewniana kapliczka p.w. Matki Bożej Fatimskiej, którą poświęcono 24 sierpnia br.

Rys. 15. Drewniana kapliczka na placu kościelnym.

Rys.16. Figura Matki Boskiej w drewnianej kapliczce na placu kościelnym

Cmentarze

Cmentarz przykościelny - dawniej był przy cerkiewny a także grzebalny, obecnie jest nieczynny. Położony jest na wschodnim krańcu wsi, 500 m na północny – wschód od cmentarza prawosławnego, przy kościele. Cmentarz w obecnych granicach ma kształt czworoboku o powierzchni 0,23 ha. Być może są to granice z poł. XVII w. Centralne miejsce zajmuje kościół drewniany z 1953 roku. Przy zachodniej granicy, obok bramy, stoi drewniana dzwonnica, w części południowej nagrobek. Na cmentarzu znajduje się kamienny postument z żeliwnym krzyżem. Na postumencie płyta z wielostopniowym gzymsem uskokowym, na którym ornament ciągły w postaci kintionu jońskiego. Pod krzyżem trzystopniowa podstawa. Krzyż prosty, o ramionach zakończonych półkoliście (grobowiec rodzinny z 1869 roku, inskrypcja nagrobna po rosyjsku). Jest tu także drewniany krzyż misyjny, powojenny. Drzewostan jest zróżnicowany wiekowo. Są to: lipy, brzozy, klony, topole. większość drzew rośnie na obrzeżu cmentarza i pochodzi z ubiegłego stulecia. Ogrodzenie stanowi metalowa siatka ujęta w ramy przy metalowych słupach.

Cmentarz grzebalny przy cerkwi początkami swymi sięga być może poł. XVII w. Czynny był do czasu założenia nowego poza wsią, prawdopodobnie po 1975 roku. Obecnie jest użytkowany cmentarz przykościelny.

Rys. 17. Kamienny postument z żeliwnym krzyżem na cmentarzu przykościelnym

Rys. 18. Pozostałości nagrobków na cmentarzu przykościelnym

Cmentarz prawosławny - obecnie jest nieczynny. Położony 1000 m na południe od kościoła, przy drodze polnej prowadzącej do łąk i rzeki Huczwy, poza zabudową. Jest to prostokąt o powierzchni 0,3 ha, bez podziału na kwadraty. Groby są w rzędach, skierowane na wschód i zachód. Na cmentarzu zachowało się ok. 30 kamiennych i betonowych nagrobków oraz ich fragmentów sprzed 1945 roku. Jedynie dwa nagrobki zachowały się w

całości. Pozostałe są uszkodzone lub przewrócone. W większości były tu krzyże na postumentach z nadstawami, dekorowane tympanonami trójkątnymi, wielostopniowymi gzymsami uskokowymi i gzymsami z półkolistymi szczycikami. Krzyże kamienne, prawosławne, o ramionach zakończonych prosto trójlistnie. Inskrypcje nagrobne napisane są po rosyjsku. Na jednym ze starych grobów widnieje nowy krzyż metalowy. Nieliczne groby są pielęgnowane.

Cmentarz z I wojny światowej - założony został w 1915 roku, po bitwach w lipcu i sierpniu tegoż roku. Jest położony 700 m na północ od wsi, poza zabudową, przy drodze z Gozdowa i Brodzicy do Podhorzec, na wyniesieniu terenowym. Posiada kształt zbliżony do ćwiartki koła o powierzchni 0,12 ha. Mogiły zbiorowe i indywidualne ułożone są w równoległych rzędach. Północno – zachodni narożnik jest wolny od pochówków. Na cmentarzu znajduje się 9 mogił zbiorowych i 39 mogił indywidualnych. Mogiły ziemne, zadarnione, na nich 6 żeliwnych krzyży z tablicami umieszczonymi na skrzyżowaniu ramion. Inskrypcje są odlewane. Krzyże są częściowo uszkodzone. Zachowały się tablice i belki pionowe. W części północnej, na wprost wejścia stoi wysoki krzyż drewniany. Cmentarz oddany był renowacji w 1993 roku. W wyróżnionych mogiłach pochowani są żołnierze armii austriackiej polegli w dniach 3.VII. - 7. VIII. 1915 roku oraz prawdopodobnie żołnierze armii rosyjskiej (w mogiłach zbiorowych). Występują robinie akacjowe pochodzące z samosiewów. Rosną na obrzeżu cmentarza, w części wolnej od pochówków i na mogiłach zbiorowych. Występują tu również krzewy śnieguliczki. Ogrodzenie stanowią pozostałości kamiennego muru z wejściem od strony północnej

Rys. 19. Mogiły ziemne na cmentarzu z I wojny światowej

Rys. 20. Krzyż na cmentarzu z I wojny światowej

Rys. 21. Pozostałości muru cmentarza z I wojny światowej

Cmentarz grzebalny – nowo utworzony cmentarz. Należy do Parafii Rzymskokatolickiej Miłosierdzia Bożego w Gozdowie. Położony jest 700 m na północ od wsi, poza zabudową, przy drodze z Gozdowa i Brodzicy do Podhorzec. Cmentarz posiada układ prostokąta o powierzchni 70 a plus parking (w 2002 zakupiono 1,99 ha gruntu w celu utworzenia cmentarza jednak rozpoczęto ogradzanie tylko 70 a). Mogiły indywidualne lokowane są w równoległych rzędach, kierowane na wschód. Obecnie znajduje się ok. 10 mogił na cmentarzu. Kaplica umiejscowiona jest przy wschodniej granicy cmentarza. Od południa ogrodzenie jest utworzone z metalowych pręseł przy metalowych słupkach, z pozostałych stron występuje siatka metalowa przy metalowych słupkach. Wokół ogrodzenia występują

nasadzenia w niewielkiej odległości od siebie z sadzonek świerka.

W 2008 roku opracowano wstępny projekt kaplicy cmentarnej na cmentarzu grzebalnym, a w 2009 roku już wybudowano kaplicę w stanie surowym. W 2010 roku w kaplicy wykonano wiele remontów: docieplono stropodach i okuto kapinosy blachą, wykonano instalację elektryczną, tynki wewnętrzne, drzwi zewnętrzne - 3 szt., posadzkę i terakotę, kinkiety, żyrandole, zamontowano 6 okien. Ks. Proboszcz ufundował dzwon, ołtarz, ambonkę, naczynia, księgi i szaty liturgiczne. Ustawiono szafę na paramenty liturgiczne w zakrystii.

Rys. 22. Kaplica na cmentarzu grzebalnym

Gorzelnia

W 2 połowie XIX wieku we wsi Podhorce istniała gorzelnia – zakład wytwórczy produkujący spirytus surowy (nieoczyszczony alkohol etylowy) metodą fermentacyjną z surowców skrobiowych np. ziemniaki, zboża lub innych np. cukrowych. Gorzelnia w Podhorcach w 1896 roku wyprodukowała 33 000 wiader spirytusu.

Rys. 23. XIX – wieczna gorzelnia

Kolej Wąskotorowa- W 1915 r. rozpoczęto budowę Wojskowej Kolei Polowej z Uhnowa do Włodzimierza Wołyńskiego przez Werbkowice, Hrubieszów, Horodło, Uściług. Do niej podłączono w Gozdowie odcinki cukrowni Nieledew, który przebiegał między innymi przez Podhorce oraz nowy odcinek z Łaszczowa do Wożuczyna. Kolej z Uhnowa do Włodzimierza Wołyńskiego, po tym jak straciła znaczenie strategiczne, udostępniona została dla ruchu cywilnego. W 1917 r. wprowadzono na liniach ograniczony ruch cywilny. Administracja polska przejęła kolej w listopadzie 1918 r. Okres międzywojenny to „złoty wiek” kolei. Nosła wówczas nazwę „Kolej Wąskotorowa Hrubieszów – Uhnów”. Jej technicznym centrum był Gozdów Stacja węzłowa, gdzie spotykały się tory z miejscowości Uchanie, Dziekanów i Łaszczów. Ważną rolę odgrywały także Werbkowice i Hrubieszów, od którego przyjęła z czasem nazwę Hrubieszowska Kolej Dojazdowa. Na liniach powstały wówczas stałe obiekty kolejowe (m. in. wymieniono mosty drewniane na stalowe, wybudowano siedzibę zarządu w Hrubieszowie, dworce w Werbkowicach, Turkowicach, Łaszczowie, Gozdowie). W okresie powojennym Hrubieszowska Kolej Dojazdowa odegrała dużą rolę w odbudowie regionu. Prowadziła przewozy towarowe i pasażerskie. Na HKD jeszcze w latach 70 – tych odbywał się ruch towarowy i osobowy. Do 1986 r. Hrubieszowska Kolej Dojazdowa miała długość 146 km. W jej skład wchodziły linie: Werbkowice – Strzyżów, Gozdów – Uchanie, Dziekanów – Matcze, Werbkowice – Byków, Łaszczów – Witków, Łaszczów – Wożuczyn. W latach 80-tych podjęto decyzje o likwidacji kolejnych odcinków. W 1989 r. zlikwidowano odcinki: Szpikołosy – Matcze i Nieledew – Uchanie, w 1990 r.: Werbkowice – Byków, Łaszczów – Witków, Łaszczów – Wożuczyn, w 1991 r.: Werbkowice – Strzyżów, Gozdów – Nieledew, Dziekanów – Szpikołosy. Ruch na wszystkich odcinkach całkowicie zawieszono w 1991 r.

Do dnia dzisiejszego Hrubieszowska Kolej Dojazdowa dotrwała w niewielkim zakresie.

Na zlikwidowanym odcinku Gozdów – Uchanie można podziwiać przyczółki i filary rozebranego jesienią 2001 roku mostu na rzece Huczwie.

Decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Zamościu (D.4000/13/92 z 27.11.1992 r.) przestrzenny układ komunikacyjny Hrubieszowskiej Kolei Dojazdowej na odcinku Werbkowice – Gozdów - Hrubieszów wpisany został do rejestru zabytków województwa zamojskiego w dziale A pod nr 502.

Rys. 24. Hrubieszowska Kolej Dojazdowa – przebieg linii na terenie obecnego powiatu

3.2.1. Dziedzictwo kulturowe/działalność artystyczno – rzemieślnicza

Rękodzieło artystyczne

Pani Marzanna Bieńko sprawuje obecnie funkcję sołtysa we wsi Podhorce, jednocześnie jest członkinią KGW. Motywuje członkinie do aktywnego kultywowania tradycji i folkloru powstałego na tym terenie. Sama od najmłodszych lat pasjonuje się szydełkowaniem i robieniem na drutach tzw. „robótkami ręcznymi”. W swoim dorobku ma wiele małych serwetek oraz dużych serwet, które wykonała za pomocą szydełka. Wykonuje również na drutach eksponaty o zastosowaniu praktycznym np. swetry w równych kolorach i fasonach.

Bardzo efektowne są również ekspozycje wykonane z bibuły, są to przeważnie kwiaty. Sama jednak posiada niewielki zbiór swojego rękodzieła, gdyż jej prace cieszą się dużym zainteresowaniem wśród rodziny i przyjaciół Pani Marzanny, których bardzo chętnie obdarowuje swoimi „robótkami”.

Rysunek. 25. Serwetka wykonana za pomocą szydełka

Rysunek. 26. „Robótka” Pani Marzanny Bieńko

Rysunek. 27. Kosz Pani Marzanny Bieńko

Rys.28. Kwiaty z bibuły Pani Marzanny Bieńko

3.2.2. Atrakcyjność turystyczna

O atrakcyjności turystycznej miejscowości Podhorce decyduje przede wszystkim położenie (rzeka Huczwa), zachowanie elementów dawnej architektury, miejsca kultu religijnego, elementów dawnego rzemiosła, malownicze drogi i ścieżki polne idealne dla

turystyki pieszej, rowerowej i konnej, piękne krajobrazy, urozmaicony teren, zalesienie oraz bliskość Werbkowic z ich zabytkami architektury budowlanej i archeologicznej. tj.: pałac Szydłowskich z 1 poł. XIX w, pomnik upamiętniający walki w latach 1918-1920 r., grób nieznanego żołnierza, stary kościół drewniany (dawna cerkiew), Gminny Ośrodek Kultury, w którym skupia się życie kulturalne całej gminy oraz gdzie mieści się Biblioteka Gminna; ogólnodostępne boisko sportowe ORLIK, hala sportowa, plac zabaw i park. Podobnie w sąsiedniej wsi Gozdów występują takie atrakcje jak: Dworek wybudowany pod koniec XIX wieku przez Ulanowskich – ówczesnych właścicieli Gozdowa, osiedle mieszkaniowe "POM" wybudowane w latach 1950-1986, kościół pw. Miłosierdzia Bożego wybudowany w latach 1992-1998, dziedzictwo kulturowe „Grodzisko”, gdzie w połowie XVI wieku był ufortyfikowany dwór, pozostałości po kolei wąskotorowej wraz z trzema miejscami upamiętniającymi pomordowanych w okresie II wojny światowej kolejarzy, park przy dworku z początku XX wieku wpisany do rejestru zabytków. Położenie wsi Podhorce stwarza doskonałe warunki do aktywnego wypoczynku oraz do korzystania z dobrodziejstw turystyki. Z miejsc kultu religijnego godnymi zainteresowania są obiekty sakralne tj.: filialny kościół "Św. Stanisława BM" (opisany w punkcie 3.3 – Infrastruktura społeczna), przydrożne obiekty religijne oraz 3 cmentarze: cmentarz z I wojny światowej, przykościelny i prawosławny (opisane w punkcie 3.2 – Dziedzictwo kulturowe). Atrakcyjnym obiektem jest murowana gorzelnia znajdująca się na terenie Podhorzec (opisana w punkcie 3.2 – Dziedzictwo kulturowe). Rozwój turystyki może spełniać rolę czynnika wzrostu i pełnić funkcję instrumentu wspomagającego restrukturyzację i przemiany społeczno – gospodarcze. Turystyka wywołuje również zmiany wtórne struktury branżowej poprzez pobudzenie rozwoju usług i handlu.

3.3. Infrastruktura społeczna

Kościół

Filialny kościół "Św. Stanisława BM". Jest to budynek o wymiarach 16,91 X 6,05 m postawiony na podmurówce, konstrukcji wieńcowej. Nawa założona jest na rzucie prostokąta, przed nią obszerna kruchta o równej z nawą szerokości. Prezbiterium zamknięte jest trójbocznie, z obu stron dobudowane niewielkie zakrystie. Całość przykryta blachą, na dachu niewielka wieżyczka z sygnaturką. Od 16 VI 1998 r. kościółek ten stał się filią nowo utworzonej parafii w Gozdowie. Od tego czasu starannie go odnowiono. Wymieniono wszystkie okna i drzwi. Położono boazerię wewnątrz, zrobiono nowy chór i nastawę ołtarzową, w której umieszczono obraz MB Nieustającej Pomocy, przed którym w każdą sobotę jest nabożeństwo. Na zasuwie znajduje się natomiast obraz św. Stanisława - patrona kościoła (autorstwa pana J. Mamczura z Lubaczowa). W prezbiterium są ponadto dwa duże obrazy z kościoła w Sokołowie: Najświętsze Serce Jezusa i św. Stanisława Kostki. Na

ścianach bocznych niewielkie nowe obrazy błogosławionej Karoliny Kózkówny i św. Brata Alberta. W kruchcie odnowiony obraz Wniebowzięcia NMP, krucyfiks i obraz Jezusa Miłosiernego. Ponadto nowy dębowy ołtarz z portatyłem, ambonaka, stacje drogi krzyżowej. W zakrystii wszystkie paramenty liturgiczne. Również od zewnątrz kościółek został odnowiony oraz dobudowano daszek przy drzwiach głównych.

Obok kościoła stoi drewniana dzwonnica z XVIII w., o konstrukcji słupowo ramowej, z zewnątrz oszalowana, czworoboczna, dach namiotowy przykryty blachą. Wewnątrz tej dzwonnicy znajduje się mała sala katechetyczna. Obok dzwonnicy na metalowej konstrukcji zawisły 2 dzwony: "Jan Paweł II" oraz "Maryja - Pani Jasnogórska". Jest metalowy krzyż misyjny z 1983 roku i drewniany z 2000 oraz drewniana kapliczka Matki Bożej Fatimskiej z 2008 roku. Cmentarz przykościelny, (a dawniej także grzebalny - dziś zachowany jest tylko jeden grobowiec) ogrodzono w latach 2000-2001 nowymi, metalowymi przesłami.

Rys. 29. Kościół Filialny p. w. Św. Biskupa Stanisława

Rys. 30. Dzwonnica o metalowej konstrukcji z 2004 roku

Rys. 31. Drewniana dzwonnica z XVIII w.

Świetlica Wiejska /świetliczo-remiza/

Usytuowana w centrum wsi, jest jednym z najważniejszych obiektów pełniących inne funkcje niż wyznaniowe i strictly edukacyjne, a jako świetlica wiejska pełniąc funkcje kulturalno-społeczne jest miejscem spotkań i zabaw mieszkańców miejscowości.

Rys. 32. Świetlico - remiza wiejska

Rys. 33. Świetlico - remiza wiejska

Rys.34. Plac przed świetlicą - remizą

Świetlica powstała w 1925 roku. Obiekt murowany, parterowy. Budynek remizo-świetlicy wolno stojący, parterowy nie podpiwniczony, konstrukcji murowanej w formie prostokąta z dachem wielospadowym konstrukcji drewnianej krokwiowo-jętkowej. Budynek posiada dwa niezależne wejścia. Pierwsze wejście prowadzi do sali tanecznej ze sceną i małego pomieszczenia, gdzie odbywają się spotkania młodzieży. Drugie wejście prowadzi do pomieszczenia, które obecnie jest wykorzystywane przez KGW, z tego miejsca przechodzi się do niewielkiej kuchni, gdzie jest bieżąca woda, niewielki sanitariat i schowek (wcześniej ta część był użytkowana przez mleczarnię). Część stanowiąca remizę obejmuje 1 pomieszczenie pełniące funkcje siedziby i garażu OSP. Cały obiekt jest ogrodzony siatką, bez głównej bramy wjazdowej, teren nie jest zagospodarowany (m.in. brak utwardzonego placu dojazdowego, obiektów małej infrastruktury typu: plac zabaw, boiska sportowo – rekreacyjnego).

Świetlica wiejska jest miejscem spotkań zorganizowanych i niezorganizowanych grup dzieci oraz dorosłych mieszkańców wsi.

Obiekt pełni funkcje siedziby:

- Koła Gospodyń Wiejskich, do którego czynnie należy 40 osób,
- Ochotniczej Straży Pożarnej (w części remizowej budynku wyodrębniony garaż),
- Rady Sołeckiej,

Obiekt „świetlicowy” skupiający tak ważne i potrzebne instytucje życia społecznego miejscowości, niestety z roku na rok staje się coraz mniej przystosowany do sprawnego funkcjonowania ze względu na stan techniczny, niepozwalający na jego należyte zgodne z przeznaczeniem funkcjonalne użytkowanie. Budynek jest częściowo wyposażony w

infrastrukturę wodną, nie posiada infrastruktury kanalizacyjnej, zagospodarowania terenu wokół świetlicowego nie pozwalającego na spełnianie misji społeczno - kulturalnej tego typu obiektów. Wykonanie remontu świetlicy stworzy podwaliny pod centrum społeczno – kulturalne oraz turystyczne wsi.

Pomimo powyższych braków organizowane są w świetlicy dużym nakładem społecznym, imprezy dla mieszkańców. W programie festynów są konkursy i zabawy dla dzieci przeprowadzone przez pracowników GOK Werbkowice. W trakcie imprezy uczestnicy delektują się ciastem upieczonym przez panie z KGW, oraz grochówką, potrawami z grilla oraz napojami. Wszystko odbywa się przy muzyce prezentowanej dla każdego pokolenia w formie festynu rodzinnego.

Rys. 35. Sala taneczna ze sceną

Rys. 36. Miejsce spotkań młodzieży w świetlico – remizie

Rys. 37. Pomieszczenie kuchenne

Rys. 38. Miejsce spotkań KGW

Boisko sportowe

Usytuowane jest w centrum Podhorzec, w sąsiedztwie Szkoły Podstawowej i świetlicy - remizy. Niepełnowymiarowe boisko do piłki nożnej w bardzo złym stanie technicznym (zdeństwowana nawierzchnia trawiasta, brak infrastruktury przy boiskowej typu: zaplecze sportowe, ogrodzenie, trybuny).

Rys. 39. Boisko do piłki nożnej

Boisko do piłki siatkowej

Usytuowane jest przy Szkole Podstawowej. Nawierzchnia boiska jest nierówna, nieprzystosowana do uprawiania dyscypliny, elementy konstrukcyjne wyposażenia są

przestarzałe i nie funkcjonalne.

Rys. 40. Boisko do piłki siatkowej

3.4. Infrastruktura techniczna

Zaopatrzenie w wodę

W 2010r roku zakończyła się budowa wodociągu grupowego dla Gminy Werbkowice wraz ze stacją uzdatniania wody. W ramach inwestycji zwodociągowano m.in miejscowość Podhorce.

Na potrzeby ujęcia Stacji Uzdatniania Wody pracuje dwie studnie głębinowe (80 m). Wydajność SUW wynosi 72 m³/h, produkcja wody wynosi 696 m³/dobę, SW zasila wodociąg grupowy gminy Werbkowice dostarczając wodę do wsi: Werbkowice, Podhorce, Gozdów, Wilków.

Energia elektryczna

Wieś wyposażona jest w energię elektryczną od 1969 roku. Cały teren gminy objęty jest siecią energetyczną średniego napięcia, zrealizowaną jako linia napowietrzna na słupach żelbetowych. Odbiorcy zasilani są energią elektryczną niskiego napięcia ze stacji transformatorowych. Ogólny stan linii jest średni, jednak w części gmin wymagają one nakładów inwestycyjnych. Przez teren gminy przebiegają także linie energetyczne wysokiego

napięcia WN – 110 kV.

Zamojska Korporacja energetyczna w Zamościu, Rejonowy Zakład Energetyczny ma opracowany rozwój sieci energetycznej dotyczącej gminy Werbkowice do roku 2011, dalej plany na dzień dzisiejszy nie sięgają.

W roku 2008 podjęta została decyzja na szczeblu władz gminy o odłączeniu zasilania ulicznego w miejscowościach: Kotorów, Wilków, Podhorce, ze względu na zły stan techniczny urządzeń świetlnych, wysokie nakłady budżetowe ponoszone nieadekwatnie do korzyści jakie daje oświetlenie uliczne w obecnym stanie technicznym.

Ciepłownictwo

Zaopatrywanie mieszkańców w ciepło opiera się na indywidualnych źródłach ciepła. (ogrzewanie mieszkań oraz budynków gospodarczych).

Sieć gazociągowa

W 2008 roku zakończono budowę gazociągu wysokiego ciśnienia o średnicy Du 300. Gazociąg przebiega przez Gozdów, Podhorce, Wilków i Werbkowice, w tych miejscowościach zlokalizowane są stacje redukcyjno – pomiarowe.

Kanalizacja i gospodarka odpadami

Miejscowość Podhorce jest miejscowością nieskanalizowaną. W miejscowości funkcjonują zbiorniki bezodpływowe (szamba), których znaczna część zanieczyszcza środowisko poprzez nieszczelne zbiorniki lub odprowadzając ścieki do rowów melioracyjnych, zanieczyszcza wody powierzchniowe i podskórne. Istnieje wyraźna potrzeba budowy komunalnej sieci kanalizacyjnej i wyposażenia indywidualnych posesji w hydroponiczne przydomowe oczyszczalnie ścieków.

W 2000 roku Powiatowy Inspektor Sanitarny w Hrubieszowie dokonał badań prób wody z 6 studni kopalnych zlokalizowanych w miejscowościach: Podhorce, Wilków, Gozdów. W wyniku tych badań stwierdzono, że główne zanieczyszczenia w tych studniach to: zła bakteriologia, bardzo wysoka liczba bakterii grupy Coli i bakteria grupy Coli typu kałowego, ponadnormatywna zawartość azotynów, azotanów i amoniaku, przekraczająca kilkakrotnie wymagane normy oraz zwiększona zawartość chlorków i utlenialności.

Komunikacja

Przez teren wsi przebiegają drogi powiatowe: Nr 3415L Wilków - Nieledeu o długości 2,8 km i nawierzchni utwardzonej oraz Nr 3416L Podhorce – Terebiń o długości 1,07 km i również nawierzchni utwardzonej.

Oprócz dróg powiatowych występują drogi gminne:

- Nr 111277L – przez miejscowość Podhorce o długości 0,88 km i nawierzchni utwardzonej;
- Nr 111250L – Podhorce - Trzeszczany o długości 2,05 km (w tym 0,5 km jest o nawierzchni ulepszonej, a 1,55 km o nawierzchni gruntowej).

Rys. 41 Droga powiatowa Podhorce – Terebiń

Rys. 42. Droga powiatowa Wilków – Podhorce - Nieledew

Sieć dróg na terenie gminy Werbkowice

Sieć drogową łączącą poszczególne miejscowości jest dobrze rozwinięta. Na terenie

gminy znajduje się obecnie 13,7 km dróg krajowych oraz 12 km dróg wojewódzkich, 76,8 km dróg powiatowych. Pozostałą część stanowią drogi gminne. Ich łączna długość wynosi 134,4 km (w tym na terenie sołectwa 10,8 km), z czego 6,1 km dróg posiada nawierzchnię twardą, 0,7 km to drogi o nawierzchni twardej ulepszonej, natomiast 4 km to drogi o nawierzchni gruntowej. Większość dróg na terenie gminy z naciskiem na drogi powiatowe i gminne wymaga zintensyfikowanych nakładów inwestycyjnych w celu poprawy ich stanu nawierzchni oraz dostosowania ich do obecnych obciążeń komunikacyjnych. W szczególności należy przebudować nawierzchnię dróg gminnych z nawierzchni gruntowej na nawierzchnię twardą lub twardą ulepszoną. Dla poprawy bezpieczeństwa ruchu na drodze powiatowej biegnącej przez miejscowość Podhorce należy dążyć do budowy ciągów pieszych.

Sieć telekomunikacyjna

Obejmuje cały obszar Podhorzec jak i cały obszar gminy. Sieć ta wyposażona jest przeważnie w nowoczesne automatyczne centrale cyfrowe, często połączone ze sobą przewodami światłowodowymi. Taki poziom telefonizacji zaspokaja w większości potrzeby mieszkańców.

Sieć kanalizacyjna

Obecnie stan skanalizowania miejscowości Podhorce uznaje się za zły. Brak jest układów sieciowych w rozproszonej zabudowie miejscowości, gdzie funkcjonują zbiorniki bezodpływowe (szamba), których znaczna część zanieczyszcza środowisko poprzez nieszczelne zbiorniki lub odprowadzając ścieki do rowów melioracyjnych, zanieczyszcza wody powierzchniowe i podskórne. Istnieje wyraźna potrzeba rozbudowy komunalnej sieci kanalizacyjnej i wyposażenia indywidualnych posesji w hydroponiczne przydomowe oczyszczalnie ścieków.

Odpady komunalne

Wieś zaopatrzona jest przez UG Werbkowice w pojemniki na odpady o kubaturze 120 l, przy świetlicy znajduje się kontener na odpady. Składowanie odpadów odbywa się poza granicami gminy na wysypiskach w Hrubieszowie, Mirczu i Tyszowcach. Odpady segregowane i odprowadzane są na sortownię odpadów w Łaskowie.

Zasoby mieszkaniowe

Zasoby mieszkaniowe miejscowości Podhorce (stan na koniec 2010 r.)

<i>Nazwa miejscowości</i>	<i>Budynki wielorodzinne /ilość lokali</i>	<i>Liczba osób</i>	<i>Budynki jednorodzinne</i>	<i>Liczba osób</i>	<i>Razem liczba osób</i>
Podhorce	0	0	117	438	438

Najliczniej zamieszkałe miejscowości to Werbkowice, Terebiń, Gozdów, Turkowice i Podhorce.

3.5. Gospodarka i rolnictwo

3.5.1. Gospodarka

Na terenie miejscowości Podhorce działają następujące podmioty gospodarcze prowadzące działalność handlową i usługową:

- Sklep spożywczo – przemysłowy;
- Działalność centrów telefonicznych (call center);
- Zakład stolarki budowlanej;
- Usługi budowlane – Kozłowski;
- Usługi budowlane – Wyskiel;
- BKM AGRO.

3.5.2. Rolnictwo

Powierzchnia administracyjna Gminy Werbkowice to w przeważającej części użytki rolne. Zajmują one powierzchnię 15 655 ha, co stanowi 83 % powierzchni gminy. Z tego przeważająca część – 12 251 ha, to grunty orne w klasach bonitacyjnych od I do III kl., sklasyfikowano 69,1 % gruntów ornych w gminie. W większości miejscowości grunty orne stanowią ponad 50 % wszystkich gruntów. Największy udział gruntów ornych posiadają wsie: Terebiń, Podhorce, Turkowice, Hostynne – Kolonia, zaś największy udział użytków zielonych występuje w Turkowicach, Wronowicach i Podhorcach. Gmina Werbkowice to gmina rolnicza (w przeważającej części), charakteryzuje się dobrymi i bardzo dobrymi glebami. Wśród gruntów ornych przewagę stanowią kompleksy pszeny bardzo dobry i pszeny dobry zaliczane do czarnoziemów właściwych, czarnoziemów zdegradowanych, gleb brunatnych właściwych i brunatnych wylugowanych. Najwięcej warzyw w gruncie i pod folią na terenie Gminy Werbkowice uprawia się we wsiach: Wronowice, Podhorce, Terebiń – powierzchnia upraw warzywniczych łącznie z fasolą karłową wynosi 2022 ha, co stanowi 18 % ogólnej powierzchni zasiewów.

Przedstawione powyżej dane wskazują bezpośrednio na rolniczy charakter gminy, w tym miejscowości Podhorce.

Struktura gospodarstw rolnych według wielkości w Gminie Werbkowice.

<i>do 1 ha włącznie</i>	<i>powyżej 1ha do 5 ha</i>	<i>od 5ha do mniej niż 10 ha</i>	<i>od 10 ha do mniej niż 15 ha</i>	<i>15 ha i więcej</i>	<i>ogółem</i>
497	578	582	262	178	2097

Struktura gospodarstw rolnych według wielkości w miejscowości Podhorce.

<i>do 1 ha włącznie</i>	<i>Powyżej 1 ha do 2 ha</i>	<i>Od 2 ha do mniej niż 5 ha</i>	<i>Od 5 ha do mniej niż 15 ha</i>	<i>15 ha i więcej</i>	<i>ogółem</i>
61	26	33	54	10	184

3.6. Kapitał społeczny i ludzki

Rada Sołecka

Radzie sołeckiej przewodniczy Sołtys – Marzanna Bieńko. W skład Rady wchodzi: Mazurek Beata, Edelman Marian, Drewniak Ewa.

Do zadań Rady należy:

- organizowanie wspólnych prac na rzecz miejsca zamieszkania a zwłaszcza w zakresie upowszechniania kultury, rozwijanie pomocy społecznej, utrzymania porządku publicznego i czystości a także dysponowanie zgromadzonymi w budżecie gminy środkami przeznaczonymi dla sołectwa określając sposób ich wykorzystania;
- kształtowanie odpowiednich warunków współżycia mieszkańców;
- zapewnienie udziału mieszkańców w rozpatrywaniu spraw socjalnych, kulturalnych, sportu, wypoczynku.

Ochotnicza Straż Pożarna

W 1924 roku Jan Drozda, Bolesław Stankiewicz, Michał Poninkiewicz i Antoni Czerwieniec założyli Ochotniczą Straż Pożarną w Podhorcach. W roku następnym wybudowano pierwszą remizę. Pierwszym prezesem w 1930 roku został Bolesław Stankiewicz. W 1949 roku strażacy dostali motopompę, w 1964 roku wybudowano nową remizę, a od 1973 roku straż posiadała samochód. Stanowisko prezesa następnie objął: 1932 – Konstanty Fedorowicz, 1944 – Józef Kwiatkowski, 1957 – Karol Rudyk, 1976 – Bolesła Brzuchalski, a stanowisko naczelnika: 1924 – Józef Radziej, 1935 – Tadeusz Dawczyk, 1951- Władysław Letnianczyk, 1957 i 1977 – Ferdynant Wyskiel, 1966 – Julian Letnianczyn, 1991 – Bogdan Edelman. W 2011 roku prezesem został Roman Wiązanka, naczelnikiem Bogdan Edelman, a skarbnikiem Marek Kucy. Jednostka posiada samochód MAGIRUS DEUTZ, motopompę PO.5 i pompę szlamówkę. Jednostka liczy sobie 29 członków. W czerwcu 2010 roku jednostka brała udział w akcji zwalczania skutków powodzi w Gminie

Wilków. Podczas 2010 roku była wzywana 16 razy do akcji zwalczania skutków podtopień na terenie gminy.

Rys. OSP Podhorce

Rys. OSP Podhorce

Koło Gospodyń Wiejskich "Odlotowe Agentki"

KGW organizuje zajęcia, pokazy, szkolenia oraz różnego rodzaju kursy: kurs wekowania i przerobów mięsa, marynat, wekowania owoców; szkolenia z zakresu, warzywnictwa, higieny, racjonalnego odżywiania, pieczenia ciast, dekorowania potraw, znaczenia kobiet w życiu społecznym; szycia, robót ręcznych, a także gotowania, pieczenia, przygotowywania niepospolitych potraw, pączków oraz tortów, uczestnictwo w dożynkach parafialnych i gminnych, podczas których panie prezentują naszą rodzimą, regionalną twórczość. Obrazuje ona naszą kulturę, język – miejscową gwarę, styl życia, a często eksponuje zalety i piętnuje wady społeczności.

Rys. W Kole Gospodyń Wiejskich „praca wre”

Rys. „Biesiada u sołtysa” w Gminnym Ośrodku Kultury

3.7. Inne zasoby kulturalne

Potrawy regionalne

Specyficzne potrawy regionalne wsi Podhorce to: kotlety z jaj, pasztet z zająca lub królika, kwaszenie żuru (zakwas z maki żytniej), zakwas buraczany, mięsne carpaccio, pasztet z fasoli i kaszy, smażone pierogi z kapustą, cebularze, muszelki kakaowe, sernik zaparzany, ciasto drożdżowe z makiem, pikantne ciasto z boczkiem, racuchy z jabłkiem, chleb domowy, warzonka lecznicza.

3.8. Inne informacje

Oświata

W miejscowości Podhorce znajduje się Publiczna Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II. Naukę pobiera 23 uczniów. W poszczególnych klasach występuje następująca ilość uczniów: klasa I – 0 osób, klasa II – 0 osób, klasa III – 5 osób, klasa IV – 5 osób, klasa V – 4 osób, klasa VI – 9 osób, co stanowi łącznie 3 oddziały. Zatrudnionych jest 10 osób na 4,69 etatu. Przy Szkole Podstawowej znajduje się punkt przedszkolny, do którego uczęszcza dziesięcioro dzieci w 1 oddziale. Zatrudniona jest 1 osoba na 1 etat.

We wrześniu 2008 roku dwie placówki prowadzone przez Gminę Werbkowice zostały przejęte przez niepubliczne podmioty prawne w Honiatyczach i Podhorcach. Na bazie jednostek publicznych utworzono 3 podmioty nie publiczne Szkołę Podstawową i Gimnazjum w Honiatyczach prowadzone przez Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Honiatycze, Honiatycze – Kolonia, Honiatyczki, Wakijów oraz Szkoła Podstawowa w Podhorcach prowadzoną przez Stowarzyszenie Edukacyjne na Rzecz Rozwoju i Promocji wsi Podhorce.

Budynek nie stanowi mienia komunalnego Gminy Werbkowice. Jest to budynek przedwojenny. Baza lokalowa placówki jest na niezadowalającym poziomie, budynek wymaga termomodernizacji, istnieje także konieczność stworzenia przyszkolnych zapleczy sportowo - rekreacyjnych.

Rys. Publiczna Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Podhorcach

Stowarzyszenie Edukacyjne na Rzecz Rozwoju i Promocji wsi Podhorce

Status prawny - stowarzyszenie. Organizacja nie należy do krajowych, regionalnych, branżowych porozumień organizacji pozarządowych. Jak również nie należy do zagranicznych, międzynarodowych porozumień organizacji pozarządowych. Organizacja nie prowadzi działalności gospodarczej. Nie posiada wydzielonych jednostek organizacyjnych. Poza tym nie jest wydzieloną jednostką organizacyjną szerszej struktury. Najważniejsze pola działań to: działalność charytatywna, pomoc społeczna, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywanie ich szans, nauka, szkolnictwo wyższe, edukacja, oświata i wychowanie.

Obiekty użyteczności publicznej

Na terenie wsi Podhorce znajdują się:

- Publiczna Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Podhorcach,
- Świetlico-remiza (w części świetlicowej organizowane są m.in. zebrania mieszkańców, imprezy społeczno – kulturalne; w części remizowej znajduje się garaż OSP),
- Boisko wiejskie (na nim organizowane są rozgrywki piłkarskie, festyny),
- Boisko do siatkówki przy Szkole Podstawowej

4. Analiza SWOT Mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń

Podsumowanie sytuacji rozwojowej wsi Podhorce

4.1. Mocne strony

- dobry klimat,
- położenie geograficzne,
- rzeka Huczwa,
- rolnictwo,
- integracja społeczeństwa,
- doświadczenie w organizowaniu imprez,
- dobre warunki do rozwoju agroturystyki,
- aktywna i otwarta społeczność,
- walory krajobrazowo – turystyczne.

4.2. Słabe strony

- zły stan dróg dojazdowych,
- zły stan infrastruktury społecznej (świetlica, teren około świetlicowy, boisko, szkoła),
- niedostatecznie rozwinięta i nie wypromowana turystyka,
- brak kanalizacji i oczyszczalni ścieków,
- brak ofert na zagospodarowanie wolnego czasu dla mieszkańców wsi w tym dla dzieci i młodzieży,
- brak placu zabaw,
- niezadowolająca estetyka miejscowości,
- słabo rozwinięta agroturystyka,
- brak bazy noclegowo – gastronomicznej,
- brak szansy dla rozwoju młodych ludzi.

4.3. Szanse dla wsi

- remont lub budowa obiektów społeczno - kulturalnych, rekreacyjnych, wypoczynkowych i terenów zielonych;

- wzrost atrakcyjności związany z rozbudową lokalnej infrastruktury;
- dobre warunki do zamieszkania i codziennego użytku;
- rozwój turystyki – agroturystyki;
- uzupełnienie oświetlenia;
- budowa infrastruktury kanalizacyjnej;
- rozwój rolnictwa;
- rozwój sektora usług i drobnej wytwórczości;
- możliwość uzyskania środków ze źródeł zewnętrznych (np. PROW);
- możliwość pozyskania inwestorów w zakresie rozbudowy zaplecza turystycznego.

4.4. Zagrożenia dla wsi

- pogarszające się warunki bytowe społeczeństwa;
- postępujące rozwarstwienie materialne społeczeństwa;
- zanieczyszczenie środowiska;
- migracja młodzieży;
- utrzymujące się na wysokim poziomie bezrobocie;
- ograniczona możliwość kształcenia ludzi młodych;
- ograniczenie rynku zbytu produktów rolnych;
- postępujące rozwarstwienie materialne społeczeństwa;
- brak możliwości finansowych na realizację inwestycji infrastrukturalnych i programów rozwojowych;
- polityka gospodarcza i podatkowa państwa.

Rezultaty realizacji Planu Odnowy Miejscowości Podhorce na lata 2011 – 2018

Rozwój miejscowości Podhorce będzie realizowany w oparciu o koncepcję wielofunkcyjności. Korzyści jakie uzyskają beneficjenci końcowi bezpośrednio po zakończeniu realizacji projektów są wielopoziomowe i przyczynią się przede wszystkim do zwiększenia jakości życia mieszkańców sołectwa Podhorce, jak również Gminy Werbkowice. Nastąpi rozwój i poprawa lokalnej infrastruktury, wzmocnienie ekonomiczne istniejących podmiotów rolnych i poza rolnych, wzmocnienia atrakcyjności turystycznej i uwypuklenie walorów krajobrazowych i historycznych miejscowości i jej okolic, poprawy standardu usług świadczonych na rzecz „czasu wolnego”, poszerzenie i wzbogacenie oferty społeczno - kulturalnej i rekreacyjnej dla turystów i lokalnej społeczności.

Podsumowanie

- Nowoczesna wieś położona w pobliżu gminnych i powiatowych centrów lokalnych;
- Wieś zagospodarowana gospodarczo;
- Wieś posiadająca wspaniałą historię i tradycję;
- Wieś nastawiona na rozwój;
- Wieś wyposażona w infrastrukturę techniczną (m.in. odpowiedni stan ciągów jezdnych i pieszych);
- Wieś wyposażona w infrastrukturę społeczno – kulturalną, rekreacyjną (świetlica, infrastruktura przyrzeczna);
- Wieś inwestująca w dzieci i młodzież – posiadając dobre zaplecze oświatowe, kulturalne, sportowo – rekreacyjne.

5. Planowane zadania inwestycyjne i przedsięwzięcia aktywizujących społeczność lokalną

Opisane zadania zostały przedstawione zgodnie z kolejnością ustaloną w rankingu przez grupę mieszkańców na zebraniach wiejskich. Opis przedsięwzięć zawiera podstawowe potrzeby zasygnalizowane przez uczestników zebrań, które mogą ulec zmianie na etapie projektowania i stosowania konkretnych rozwiązań technicznych. Przedstawione budżety przedsięwzięć są kwotami szacunkowymi i mogą również ulec zmianie z chwilą przystąpienia do realizacji wyznaczonego zadania.

Zadanie 1

Nazwa zadania:

Remont budynku świetlico – remizy w miejscowości Podhorce .

Cel zadania: Stworzenie korzystnych warunków do wszechstronnego rozwoju społeczności w tym pod względem turystycznym poprzez remont budynku świetlico – remizy, a następnie udostępnienie obiektu społeczności lokalnej i turystom /jako miejsce wypoczynku, rekreacji, informacji turystycznej i kulturowej/.

Celami częściowymi są:

1.Podniesienia atrakcyjności miejscowości pod względem kulturalnym, społecznym i turystycznym.

2.Zaspokojenie potrzeb kulturalnych, społecznych i turystycznych, a także rozwój tożsamości społeczności wiejskiej i zachowania dziedzictwa kulturowego.

3.Poprawa warunków i standardów życia mieszkańców Podhorzec.

Obszar planowanej inwestycji usytuowany jest w centrum miejscowości Podhorce w gminie Werbkowice u zbiegu dróg powiatowych {działka Nr ewid. 888 i 876} o asfaltowej nawierzchni jezdni. Na działce nr 870 o powierzchni 0,20 ha znajduje się budynek świetlico-remizy (stanowi własność Gminy Werbkowice). Budynek remizo-świetlicy wolno stojący, parterowy nie podpiwniczony, konstrukcji murowanej w formie prostokąta z dachem wielospadowym konstrukcji drewnianej krokwiowo-jętkowej. Budynek posiada dwa niezależne wejścia. Pierwsze wejście prowadzi do sali tanecznej ze sceną i małego pomieszczenia, gdzie odbywają się spotkania młodzieży. Drugie wejście prowadzi do pomieszczenia, które obecnie jest wykorzystywane przez KGW, z tego miejsca przechodzi się do niewielkiej kuchni, gdzie jest bieżąca woda, niewielki sanitariat i schowek (wcześniej ta część był użytkowana przez mleczarnię). Część stanowiąca remizę obejmuje 1 pomieszczenie pełniące funkcje siedziby i garażu OSP. Cały obiekt jest ogrodzony siatką, bez głównej bramy wjazdowej, teren nie jest zagospodarowany (m.in. brak utwardzonego placu dojazdowego, obiektów małej infrastruktury typu: plac zabaw, boiska sportowo – rekreacyjnego).

W budynku remizo-świetlicy zostanie przeprowadzony remont w zakresie robót remontowych bez zmiany konstrukcyjnej i funkcjonalnej budynku świetlicy i garażu remizy OSP, zmianie ulegają zastosowane materiały pokrywcze i wykończeniowe oraz docieplenie ścian zewnętrznych budynku płytami styropianowymi z wyprawą elewacyjną i malowanie elewacji zewnętrznej przez co polepszy się wygląd estetyczny wewnątrz i na zewnątrz budynku i w pełni zabezpieczy potrzeby społeczne, kulturalno-oświatowe mieszkańców miejscowości Podhorce oraz przyjezdnych gości.

Przeprowadzona szczegółowa analiza stanu technicznego obiektu wykazała zużycie techniczne budynku, a także brak przystosowania i niedobory w jego infrastrukturze i wyposażeniu techniczno – użytkowym. Stwierdzono konieczność realizacji prac remontowych. Obiekt wymaga remontu m.in. w zakresie robót remontowo-budowlanych, wraz z opaską odwadniającą wokół budynku. Zakres rzeczowy robót obejmuje: roboty remontowe zewnętrzne, roboty remontowe wewnętrzne, opaska odwadniająca wokół budynku celem dostosowania ich do pełnienia funkcji społeczno – kulturalno - turystycznych. Nie dostatecznie rozwinięta i nie przystosowana infrastruktura społeczno – kulturalna i turystyczna wsi stanowi jedną z najpoważniejszych barier wielofunkcyjnego rozwoju obszaru miejscowości. Słaby stopień rozwoju infrastruktury wiejskiej nie tylko obniża standard życia i gospodarowania, lecz także decyduje o słabej atrakcyjności oferty kulturalnej dla mieszkańców wsi. Natomiast oferta turystyczna miejscowości jest nad wyraz bogata /poparta powyższym opracowaniem/, ale mało dostępna. Przeszkodą w jej dostępie jest brak miejsca

informacyjno – edukacyjnego dla turystów, a takim miejscem bezsprzecznie była by wyremontowana świetlica. Planowane jest, aby turyści odwiedzający okolice mogli korzystać ze świetlicy nie tylko jako miejsca odpoczynku i relaksu, ale i miejsca, w którym mogą odpocząć, skorzystać z pomieszczeń kuchennych w celu przygotowania posiłków i gorących napoi. Takie możliwości świadczone nieodpłatnie pozwolą zatrzymać potencjalnego turystę w miejscowości na kilka godzin. Samorząd gminy wspólnie ze środowiskami lokalnymi podejmuje działania pozwalające na odpowiednie zaspokojenie potrzeb społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych mieszkańców wsi a także potrzeb turystycznych dla przyjezdnych gości. Podjęcie działania inwestycyjnego służy mobilizacji lokalnej społeczności i pobudzenia aktywności do podejmowania wspólnych przedsięwzięć na rzecz poprawy warunków i jakości życia w swojej miejscowości.

Przedmiotem przedsięwzięcia są:

1. roboty rozbiórkowe
2. docieplenie ścian zewnętrznych
3. wymiana pokrycia dachowego
4. wymiana stolarki okiennie-drzwiowej
5. wymiana posadzki
6. sufit podwieszany
7. roboty malarskie
8. opaska odwadniająca wokół budynku

Realizacji zadania (zapewnienie odpowiednich warunków) pozwoli mieszkańcom wsi na funkcjonowanie i poszerzenie aktywnej działalności społeczności (zaspokojenie potrzeb turystycznych, społecznych, kulturalnych, rekreacyjnych) w ramach formalnych i nie formalnych grup (w budynku ma siedzibę Rada Sołecka, Koło Gospodyń Wiejskich, odbywają się zebrania wiejskie, imprezy integracyjne społeczności Podhorzec). Projekt ma również za zadanie poprawę wizerunku miejscowości oraz poprawę estetyki i uporządkowanie przestrzeni publicznej.

Po zakończeniu zadania rola świetlicy jako miejsca wypoczynku /w tym dla turystów/ i życia społeczno – kulturalnego wsi zostanie wykorzystana z lepszym skutkiem. Ponieważ w miejscowości Podhorce jest wiele ciekawych atrakcji turystycznych a sami mieszkańcy są aktywnymi społecznikami, trzeba zadbać jedynie o odpowiednie warunki lokalowe i wyposażenie. Jeśli pomyślimy o świetlicy jako o przyjaznej przestrzeni dla aktywnych grup z naszej miejscowości, dla gości z zewnątrz – turystów, i spróbujemy tę przestrzeń jak najbardziej przystosować do różnych potrzeb tych grup to świetlica będzie uzasadniać swój byt. Realizacja projektu uwzględnia realizację zadań na rzecz szeroko pojętego rozwoju społeczeństwa wiejskiego. Wszelkie działania prowadzone w ramach funkcjonowania

jednostki świetlicowej będą zapobiegały pogłębianiu bierności i bezradności społecznej wobec trudnych sytuacji życiowych, otworzą drogę do szerokiej konsolidacji społeczeństwa i jego rozwoju w aspekcie społecznym, turystycznym i kulturalnym. Koniecznym działaniem jest więc pozyskanie funduszy na wyremontowanie budynku i wyposażenie go w odpowiednią infrastrukturę pod kątem potrzeb różnych grup społeczności.

Harmonogram realizacji	Kwota końcowa i wskazanie źródła jej pozyskania
2011-12	243 000 zł – zadanie % dofinansowane przez Europejski Fundusz Rolny z PROW – Oś 4 Leader, działanie: Odnowa i rozwój wsi, pozostałe jako wkład własny Gminy Werbkowice.

Zadanie 2

Nazwa zadania

Utwardzenie dróg gminnych w miejscowości Podhorce .

Cel zadania:

Inwestycja ma na celu poprawę bezpieczeństwa komunikacyjnego oraz poprawę warunków przejazdu.

Harmonogram realizacji	Kwota końcowa i wskazanie źródła jej pozyskania.
2011-15(corocznie)	8.900 zł - 2011r; od 2012r - 6.000 zł – Środki własne sołectwa - tzw. fundusz sołecki, środki własne gminy, podmioty prywatne.

Zadanie 3

Nazwa zadania:

Organizowanie imprez kulturalno – rekreacyjnych, pikników, festynów przy/w świetlicy wiejskiej w Podhorcach.

Cel zadania:

Organizowanie imprez ma na celu kultywowanie tradycji i integrację społeczności lokalnej, a także umożliwić aktywne spędzenie wolnego czasu.

Harmonogram realizacji	Kwota końcowa i wskazanie źródła jej pozyskania.
2012-18 (corocznie)	Ok. 1.500 zł rocznie – Środki własne sołectwa, środki własne gminy, podmioty prywatne.

Zadanie 4

Nazwa zadania:

Organizacja prac i działalność KGW

Cel zadania:

kultywowanie tradycji i integrację społeczności lokalnej, a także umożliwiała aktywne spędzenie wolnego czasu.

Harmonogram realizacji	Kwota końcowa i wskazanie źródła jej pozyskania.
2012-18 (corocznie)	Ok. 2.000 zł rocznie – Środki własne sołectwa, środki własne gminy, podmioty prywatne.

Zadanie 5

Nazwa zadania

Modernizacja infrastruktury sportowej

Cel zadania:

Rozwój infrastruktury rekreacyjnej we wsi Podhorce .

Zakres zadania

Zadanie polega na organizacji bezpiecznego i atrakcyjnego boiska dla mieszkańców, modernizacji boisk jako miejsca wspólnych zabaw i gier, a także integracji społeczności lokalnej.

Harmonogram realizacji	Kwota końcowa i wskazanie źródła jej pozyskania.
2012-2014(corocznie)	4.400 zł – Środki własne sołectwa, środki własne gminy, podmioty prywatne.

Zadanie 6

Nazwa zadania:

Modernizacja oświetlenia ulicznego

Cel:

Poprawa jakości życia na obszarach wiejskich poprzez realizację działań mających na celu kształtowanie obszaru przestrzeni publicznej.

Zadanie inwestycyjne wpłynie na podniesienie poziomu bezpieczeństwa, poprawie warunków życia mieszkańców wsi, poprawi podstawową niezbędną infrastrukturę miejscowości, uporządkuje przestrzeń publiczną. Niedostatek inf. oświetleniowej naraża użytkowników dróg na niebezpieczeństwo kolizji i wypadków drogowych.

Harmonogram realizacji	Kwota końcowa i wskazanie źródła jej pozyskania.
2015	4.400 zł – Środki własne sołectwa, środki własne gminy, podmioty prywatne.

Zadanie 7

Nazwa zadania

Utwardzenie dróg gminnych w miejscowości Podhorce .

Cel zadania:

Inwestycja ma na celu poprawę bezpieczeństwa komunikacyjnego oraz poprawę warunków przejazdu.

Harmonogram realizacji	Kwota końcowa i wskazanie źródła jej pozyskania.
2016	10.400 zł.– Środki własne sołectwa - tzw. fundusz sołecki, środki własne gminy, podmioty prywatne.

Zadanie 8

Nazwa zadania:

Budowa parkingu przy kościele.

Cel:

Poprawa jakości życia na obszarach wiejskich poprzez realizację działań mających na celu kształtowanie obszaru przestrzeni publicznej.

Zadanie inwestycyjne wpłynie na podniesienie poziomu bezpieczeństwa, poprawie warunków życia mieszkańców wsi, poprawi podstawową niezbędną infrastrukturę miejscowości, uporządkuje przestrzeń publiczną. Brak parkingu naraża użytkowników dróg na niebezpieczeństwo kolizji i wypadków drogowych. Zbudowanie parkingu podniesie estetykę miejscowości.

Harmonogram realizacji	Kwota końcowa i wskazanie źródła jej pozyskania.
2017	7.400 zł – Środki własne sołectwa, środki własne gminy, podmioty prywatne.

Zadanie 9

Nazwa zadania

Zakup pojemników do selektywnej zbiórki odpadów o pojemności 1100 l, z podziałem na papier, plastik oraz szkło.

Cel zadania:

Ochrona środowiska i racjonalne gospodarowanie zasobami przyrodniczymi.

Harmonogram realizacji	Kwota końcowa i wskazanie źródła jej pozyskania.
2017	3.000 zł – Fundusz sołecki

Zadanie 10

Nazwa zadania

Zagospodarowanie terenu na potrzeby skweru parkowego

Cel zadania:

Wzmocnienie roli centrum Podhorzec jako przestrzeni spotkań mieszkańców wsi,

poprawa estetyki i zwiększenie atrakcyjności miejscowości.

Harmonogram realizacji	Kwota końcowa i wskazanie źródła jej pozyskania.
2018	10.400 zł – Środki własne sołectwa, środki własne gminy, podmioty prywatne.

6. Wdrożenie i monitorowanie planu

Wdrożenie Planu Odnowy Miejscowości rozpocznie się poprzez wprowadzenie go w życie uchwałą Rady Gminy Werbkowice. Wdrożenie Planu zaleca się Wójtowi Gminy Werbkowice, Radzie Sołectkiej miejscowości Podhorce oraz Sołtysowi wsi Podhorce. Monitorowanie każdego przedsięwzięcia – czyli dbanie o prawidłowy jego przebieg przez cały czas jego trwania polega na systematycznym zbieraniu, zestawianiu i ocenie informacji rzeczowych i finansowych w postaci ustalonych wskaźników, które opisują jego postęp i efekty. W monitorowaniu biorą udział wszystkie podmioty oraz komórki organizacyjne Urzędu Gminy w Werbkowicach oraz Rada Sołectwa Podhorce, zaangażowane we wdrażanie Planu Odnowy Miejscowości Podhorce. Oceną wdrażania Planu zajmie się Rada Sołectka.

Lp.	Zadanie	Odpowiedzialni	Termin realizacji
1.	Przedłożenie projektu planu odnowy miejscowości Podhorce przedstawicielom Zebrania Wiejskiego	Rada Sołectka	kwiecień 2011
2.	Uchwalenie planu odnowy miejscowości Podhorce przez Zebranie Wiejskie	Zebranie Wiejskie	maj 2011
3.	Opracowanie dokumentacji technicznych ze szczególnym uwzględnieniem projektów i zadań mogących uzyskać wsparcie z funduszy strukturalnych	Wójt	Odpowiednio przed planowanym naborem wniosków / 2011-2018
4.	Realizacja zadań określonych poszczególnymi projektami zgodnie z harmonogramem przyjętym w planie odnowy miejscowości Podhorce	Wójt, Rada Sołectka	2018

Ze względu na zmieniającą się sytuację społeczno – gospodarczą na skutek zdarzeń wcześniej nie przewidywalnych lub z innych ważnych powodów Plan Odnowy Miejscowości Podhorce może zostać skorygowany w każdym z jego rozdziałów, o ile wnioski z uzasadnieniem złoży każdy z członków Rady Sołectkiej na ręce Przewodniczącego Rady Sołectkiej. Wniosek taki Przewodniczący Rady Sołectkiej poddaje procedurze uchwalania dokonywanego przez Zebranie Wiejskie i zatwierdzania przez Radę Gminy w formie uchwały.